

VY_32_INOVACE_DEJ_DRD_17

Digitální učební materiál

Sada: Novověk

Téma: Svět na konci 19. a začátkem 20. století (Podmanění Afriky, vzestup USA, Rusko za posledních Romanovců)

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Dějepis

Ročník: 4. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál vychází ze vzdělávací oblasti Dějepis – dějiny novověku. Žák si zopakuje poznatky z tématu Svět na konci 19. a začátkem 20. století (Podmanění Afriky, vzestup USA, Rusko za posledních Romanovců) a procvičí si je v závěrečném opakování.

Podmanění Afriky

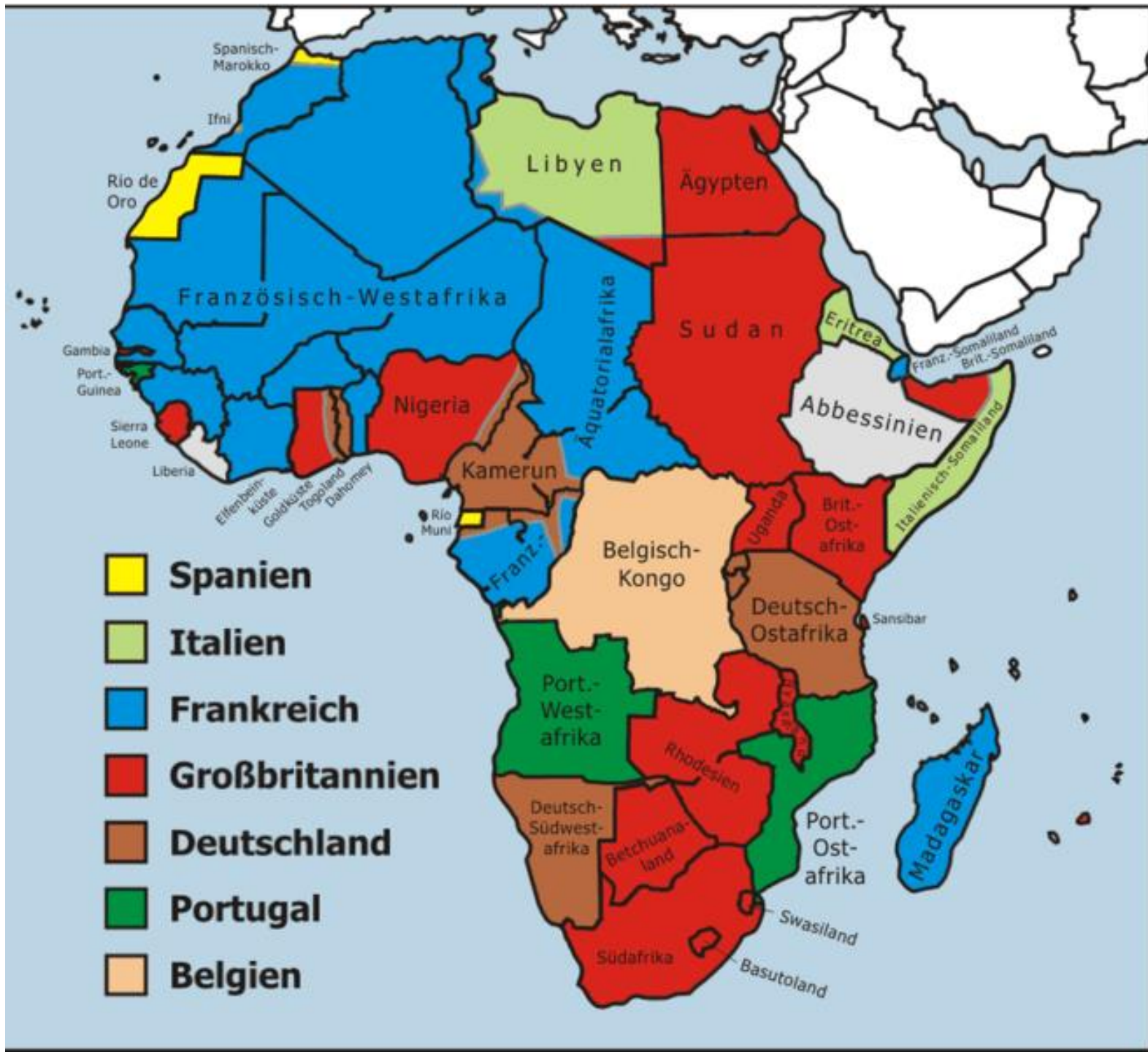
cestovatelé

- **David Livingstone** – objevil prameny Nilu
- **Henry M. Stanley** – prozkoumal celý tok řeky Kongo
- **Emil Holub** – povodí řeky Zambezi

misionáři - přiváděli domorodé obyvatelstvo na novou víru

- obchodníci, vojáci a úředníci
- nerostné bohatství – diamanty, zlato, kaučuk, slonovina
- **Belgie** – oblast Konga
- **Francie** – Senegal, Madagaskar
- **Německo** – jihozápadní Afrika (Namibie), Guinejský záliv, jihovýchodní Afrika
- **Itálie** – Libye, Somálsko

Afrika v r. 1914

Britské impérium

Velká Británie – ovládá území od Egypta po jih Afriky

korunní kolonie

- Indie, Irsko

dominia

- Austrálie, Nový Zéland, Kanada, Jihoafrická unie

1886 - na jihu Afriky založen Johannesburg z důvodů objevení zlata v Transvaalu

v severní Africe si Britové udržovali pod kontrolou Egypt – důvodem je

Suezský průplav

1899 – 1902 - **búrská válka**

- proti potomkům původních nizozemských kolonistů – naleziště diamantů
- Britové zvítězili, búrské republiky zanikly, rozšíření britského panství v jižní Africe

anglicko - německé soupeření

Anglie – Francie - velmoci si rozdělily sféry vlivu v Africe

Světové kolonie v r. 1914

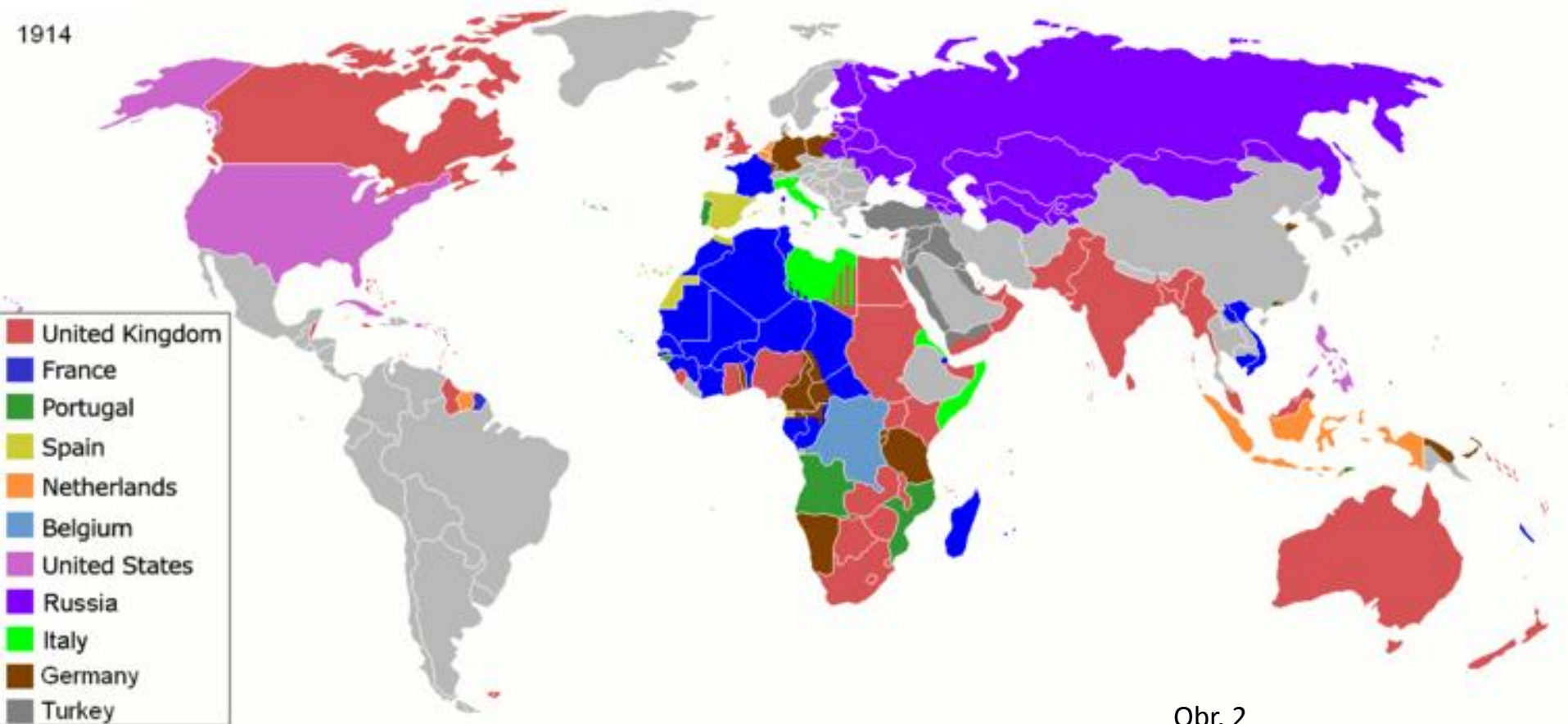
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

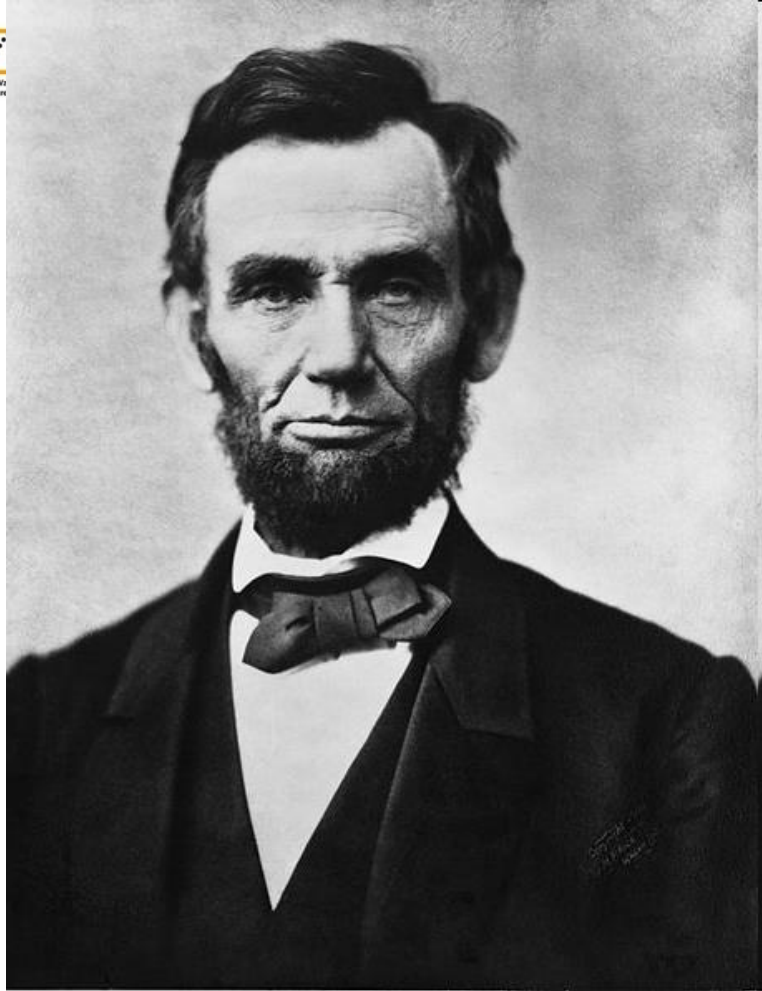
Obr. 2

- **Francie** – ovládá Indočínu (Kambodža, Vietnam)
- **USA** – Kuba, Havaj, Filipíny, Panama, od 1867 vlastní Aljašku, koupena od Rusů
- **Nizozemí** – Indonésie
- o Blízký východ - zájem všichni - suroviny, vojensko-politický (strategický) význam
- Rusko a Británie spolu vedly spory o Persii a Afghánistán

Vzestup Spojených států amerických

Osídlování západu

- 1783 – Spojené státy americké uzavřely mír s Anglií a skončily tím válku za nezávislost
 - západní hranice - řeka **Mississippi**
 - 1803 - od Francie odkoupena **Louisiana**
 - 1819 - od Španělska odkoupena **Florida**
 - 1846 – smlouva s Anglií – vymezena hranice mezi Kanadou a USA
 - 1846 – 1848 - úspěšná válka s Mexikem – USA získaly **Texas** a **Kalifornii**
 - 1867 - USA odkoupily od Ruska **Aljašku**
- kolonizace** – zásahy do přírody a života indiánských kmenů
- přistěhovalectví, velký přírůstek obyvatelstva

Obr. 3

Boj proti otrokářství

otrokářství – zrušeno na konci 18. století – v **severních** státech Unie

- **jižní** státy – Jižní Karolína, Alabama, Georgia, Florida, Luisiana, Texas, Mississippi – otrokářství trvá
- 1860 – **Abraham Lincoln** zvolen prezidentem USA
- jih – nespokojenost => odtržení jižních států od Unie
- 1861 – **Konfederace amerických států**

Válka Severu proti Jihu

1861 – 1865

demokratický Sever **X** **plantážnický Jih**

- přes počáteční úspěchy **Jihu** (generál **Lee**) se ukázala technická a morální převaha **Severu**
- 1862 – dekret Lincolna pro otroky z povstaleckých území o osvobození z otroctví
- 1863 - rozhodující bitva - u **Gettysburgu**
- 1865 - obsazení hlavního města Konfederace – **Richmond**
- 1865 – vojska **Jihu** kapitulovala

Výsledky války:

- zrušeno otroctví
- na jihu přetrvávala rasová diskriminace
- 1865 - 1877 - období rekonstrukce Jihu
- vzniká početná vrstva farmářů
- pokračovala kolonizace divokého Západu

Rusko za posledních Romanovců

Reformy Alexandra II. (1855 – 1881)

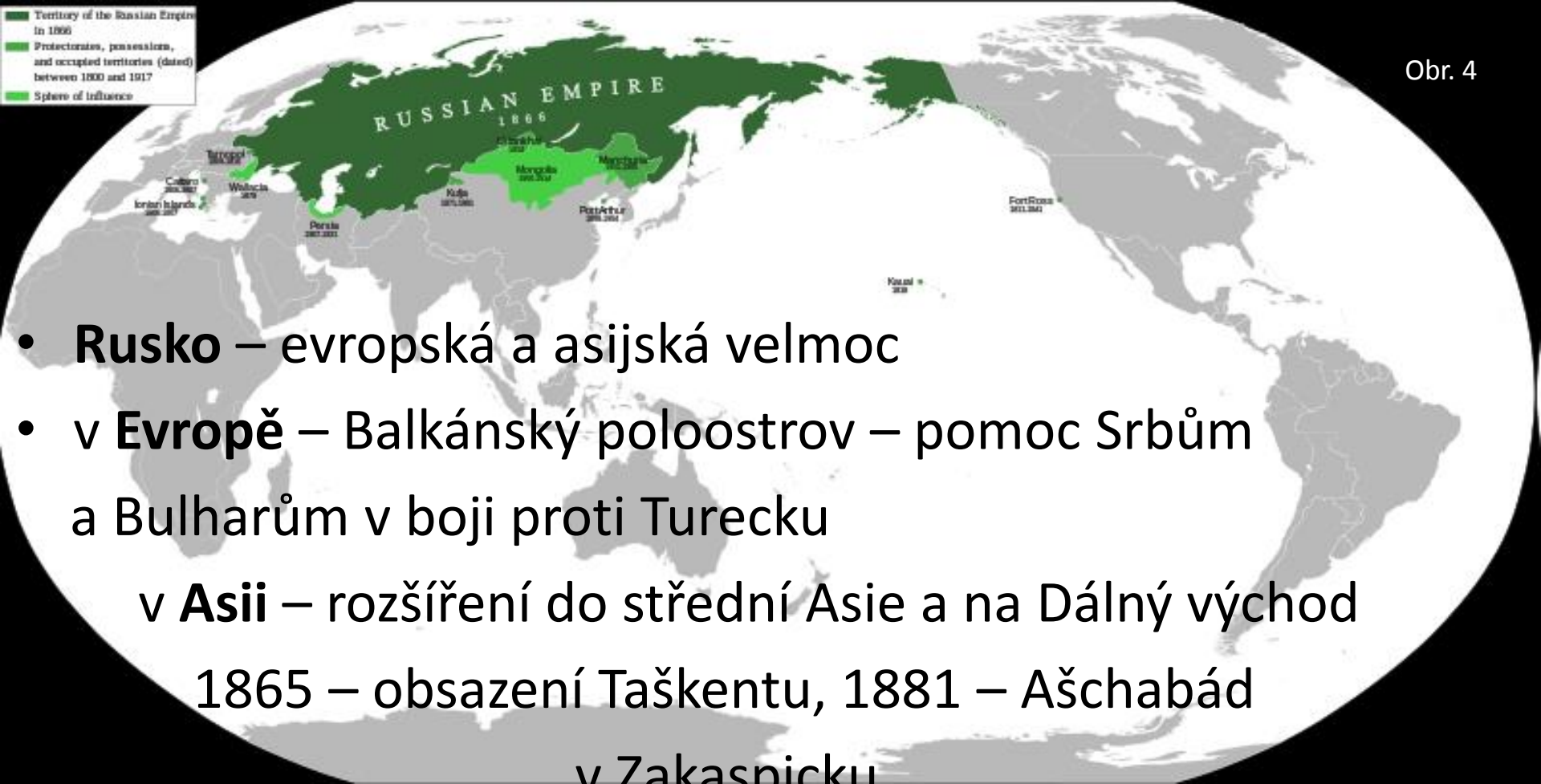
- imperiální politika po roce 1848, neúspěch v krymské válce
- Rusko – absolutní vojenský stát – samoděržaví

zrušení nevolnictví – 1861

reforma soudnictví – zrušení šlechtických soudů, vznik
nezávislých soudů

sílí **opozice** – nemůže vystupovat veřejně

- **zahraničí** – emigrace – **Michail Bakunin** – představitel
anarchismu
- **domácí** – tajné spolky – připravují revoluci
 - **Narodnici**
 - **Zemlja i volja**
 - **Narodnaja volja** - teroristé, 1881 – poslední atentát car
nepřežil

-
- The map shows the vast extent of the Russian Empire in 1896, covering most of Eurasia. Dark green areas represent the empire's territory, while lighter green areas indicate protectorates and possessions. The empire's sphere of influence is shown in a very light green. Key territories labeled include the Caucasus, Korea, Manchuria, and the Amur region. The map also shows the empire's reach into the Pacific Ocean and the Arctic region.
- **Rusko** – evropská a asijská velmoc
 - v **Evropě** – Balkánský poloostrov – pomoc Srbům a Bulharům v boji proti Turecku
v **Asii** – rozšíření do střední Asie a na Dálný východ
1865 – obsazení Taškentu, 1881 – Ašchabád
v Zakaspicku
 - získání území kolem řeky Amur a Ussuri včetně přístavu Vladivostok
 - 1867 – prodání Aljašky USA
 - přelom století – transsibiřská magistrála

Alexandr III. - přísný, zastavil reformy, posiluje tajnou policii

Mikuláš II. (1894 – 1917)

- rozvoj průmyslu → podporuje stát
- ropa, obrovský trh, nerostné suroviny, levná pracovní síla
- velké podniky – vznikají jen v centrech, ostatní části zaostalé
- stát vlastní naleziště surovin (doly na zlato, uhlí, nafta), železnice

První ruská revoluce

- 1900 – Rusko získalo na Číně celé **Mandžusko**

1904-1905 – válka s Japonskem o Mandžusko

- důsledkem prohrané války byly dělnické nepokoje v Petrohradě, které přerostly v revoluci
- dělnictvo se organizuje – **petice carovi**

22. ledna 1905 – demonstrace dělníků před Zimním palácem

- **zásah policie**
- živelné bouře, demonstrace
- car vydává **říjnový manifest – 1905** – vznik zákonodárního sboru = **duma**
- občanská práva, všeobecné volební právo

Rusko je **konstituční monarchií**

1906 – zasedá **duma** – konflikt s carem

díky dumě a volbám vznikají politické strany

- **Všeruský národní svaz** – zájmy statkářů, podnikatelů
- **oktábristé** – podporují říjnový manifest
- **kadeti** – demokraté
- **trudovici** – lepší podmínky pro chudé
- **eseři** – sociální revolucionáři
- **sociální demokraté**

sjezdy v zahraničí, 1912 – sjezd v Praze – rozdělili se:

- **menševici** – menšina – umírnění – postupné změny
- **bolševici** – většina – revoluce – **Vladimír Iljič Lenin** (Uljanov)

revoluce 1907 – potlačena – ministr vnitra **Petr Stolypin** – tvrdými opatřeními zastavil revoluční násilí

- zahájil **agrární reformu** – Rusko se stalo obilnicí Evropy
- otevření nových škol
- nový volební řád

Úkoly k procvičování:

1. Kteří cestovatelé v 19. století objevovali neprobádaná místa Afriky?
2. Jaký byl úkol misionářů?
3. Kde se odehrávala a jak skončila búrská válka?
4. O která území se rozrůstaly v 19. století USA?

Obr. 5

9. Jak probíhala válka Severu proti Jihu?
10. Jaký byl její výsledek?
11. Uved' reformy Alexandra II.
12. Jaký byl územní rozmach Ruska v 2. pol. 19. stol.?
13. Jak probíhala první ruská revoluce?

Zdroje:

ČORNEJ, Petr. Dějepis 3: Novověk. 1. vyd. Praha: 2001, SPN. ISBN 80-7235-172-9.

MANDELOVÁ, Helena. Novověk II: Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2005. ISBN 80-7011-470-3.

VOLNÝ, Zdeněk a kol. Toulky minulostí světa, Osmý díl: Osídlení Nového světa, vznik Spojených států a jejich velmocenská cesta, dějiny Latinské Ameriky a Austrálie. 1. vyd. Praha: VIA FACTI, 2006. ISBN 80-239-6716-9.

VOLNÝ, Zdeněk a kol. Toulky minulostí světa, Desátý díl: Evropské národní státy, revoluční rok 1848, porevoluční normalizace, první světová válka, vznik moderního světa. 1. vyd. Praha: VIA FACTI, 2008. ISBN 978-80-904103-0-5.

DAVISON, Michael Worth. Kdy, kde, proč a jak se to stalo. 1. vyd. Praha: Reader's Digest Výběr, 1999. ISBN 80-902069-6-4.

ČAPEK, Vratislav a Jaroslav PÁTEK, Otto ZWETTLER. Světové dějiny II: , Díl druhý – Dějiny lidských civilizací od poloviny 17. století po současnost. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1993. ISBN

Zdroje:

Obr. 1: *File:Kolonisation Afrikas.png* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-01-25]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kolonisation_Afrikas.png Creative Commons 3.0

Obr. 2: *File:Colonisation 1914.png* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-01-25]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Colonisation_1914.png Creative Commons 3.0

Obr. 3: *File:Abraham Lincoln head on shoulders photo portrait.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-01-25]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abraham_Lincoln_head_on_shoulders_photo_portrait.jpg Creative Commons 3.0

Obr. 4: *File:The Russian Empire-en.svg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-01-25]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Russian_Empire-en.svg Creative Commons 3.0

Obr. 5, 6: Klipart z Office.com

Obr. 7: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.

Obr. 7

Gymnázium Nové Město na Moravě